

מגיד דבריו לעיניך - פרשת יתרו

לתרגם הדברים מ'שמיעה' ל'מעשה' / מי שקרוב לתורה - קרוב לקב"ה, ולהיפך להיפך / המעלה שיש בידינו להתפלל לבורא יתברך / עמלי תורה שותפים במעשה בראשית / הסכמת הקב"ה לסברתם של צדיקים - 'ותגזר אומר ויקום לך'

שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת'

בעזרת ה' יתברך, נראה היום להתבונן בכמה עניינים, מענייני הפרשה וענייני הזמן. פרשת השבוע פרשת יתרו, וישמע יתרו, כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים, מפרש רש"י בשם רבותינו (זבחים קטז. וע' מכילתא כאן), וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. ויש בזה לימוד מוסר גדול למתבונן, הרי את הענין הזה של קריעת ים סוף לא רק יתרו שמע, כל העולם כולו שמע, 'שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת' (שמות טו יד), קריעת ים סוף נתפרסמה בכל העולם כולו. (באמת, הייתה זו שמועה מחרידה, ראו בחוש את 'ידו החזקה' של הקב"ה ית"ש, שידר את מערכת הטבע והפקיע את כל המערכות כולם, וקרע והעביר את בני ישראל בים).

'שמועה שמע - ובא'

אם כן, מה התורה אומרת 'וישמע יתרו', וכי רק הוא שמע? הרי כולם שמעו! אלא התירוצ' הוא: 'מה שמועה שמע - ובא'. היחיד שבא מי זה היה? יתרו. ושאר אומות העולם, 'חיל אחז יושבי פלשת' (שמות טו יד). הם 'יעדו' כולם. ומה עשו עם ה'יעדה' שלהם? כלום. המשיכו לרעוד.. היחיד ששמע - ובא, היה יתרו. וזה הנקודה. הוא 'שמע' - ובא. הוא לא 'שמע' כדי 'לצאת ידי חובה' ב'שמיעה' גרידא. הרבה דברים טובים אדם 'שומע', אבל זה לא מספיק. כל 'שמועה', צריכה להוליד 'תולדה' ל'מעשה'. למעשה טוב. אם האדם מסתפק רק ב'שמיעה', אחרי איזה זמן השמועה הזו משתכחת. אצל יתרו מצינו את הענין לקחת את הדברים ל'מעשה'. שמע שמועה - ובא. וזה נפקא מינה לכל אחד ואחד, הרבה פעמים 'שומעים' או לומדים 'מוסר', צריכים להיזהר לא להסתפק ב'שמיעה' גרידא, אלא צריכים לתרגם את זה ל'מעשה'. שאם לא כך במשך הימים ובמשך הזמן ה'שמועה' נקלשת ונחלשת, וה'אדים' מהדבר נחלשים ונאבדים. מיד כשאדם שומע דבר - צריך לתרגם את זה למעשה. כי זה ה'קנין' של הדבר [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס במעלת ובמהות יום ט"ו באב (עמוד ז והלאה). ע"ש]. 'קנין' לא נעשה רק על ידי 'שמיעה', קנין נעשה על ידי שאדם עושה 'מעשה' בפועל. והזכייה כפולה. לכן גם יתרו שתרגם את הדברים ל'מעשה', זכה למה שאחרים לא זכו, כל כלל ישראל יצאו להקביל את פניו. הוא זכה ל'חתן' שאיש לא זכה, משה רבינו ע"ה, 'משה רבינו מהימנא', מי זכה ל'חתן' כזה? רק יתרו!

¹ יתירה מזו, אמרו רבותינו במדרש 'ילקוט שמעוני שמואל ב רמז סא) כשנקרע ים סוף, לא רק ים סוף נקרע, אלא כל מימות שבעולם נקרעו. בכל מקום, בכל אתר ואתר, שהיו נמצאים שם מים, נקרעו המים באותו הזמן. אפילו אם היה בידו של אדם 'כוס מים' - בזמן קריעת ים סוף - גם המים האלה נקרעו. הפרסום היה 'פרסום עולמי', בכל הארץ, בכל העולם כולו.

² כמו שהכתוב מעיד 'ויצא משה לקראת חותנו' (שמות יח ז), ורש"י מביא בשם רבותינו (במדרש תנחומא פר' ויגש סי' ז), כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה. כיון שיצא משה, משה הלך לקבל את פני חותנו, יצא אהרן, (אמר אהרן: 'וכי משה ילך לבדו? אני אלך איתו). כיון שיצא אהרן, הלכו גם נדב ואביהו, הם ה'תלמידים', בני אחיו של משה, אהרן. ומי הוא שרואה את כל אלו יוצאים ולא יצא? כל ה'גדולים שבחבורה', יוצאים לקבל את פני יתרו, ושאר העם לא יצאו? כולם יצאו לקבל את פניו.

³ קל וחומר בן בנו של קל וחומר לבני אברהם יצחק ויעקב שהם ממש 'בני איתנים', כמה צריך האדם להיות שמח וטוב לב בידיעה הפשוטה הזו שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב. ודי בזה - למי שמתבונן באמיתות - שיהיה שבע רצון ושמח כל ימיו. יש לו חלק עם הקב"ה! חלק עם אברהם יצחק ויעקב.

⁴ 'בלעם' קדם אותך..

אבל בלעם מה הוא מבקש על עצמו? 'תמות נפשי מות ישרים' (במדבר כג י). כל חייו הוא רצה לחיות כמו 'גוי', עם כל ה'תאוות' ועם כל ה'רשעיות', אבל למה

'איתן מושבך ושים בסלע קינך'

אמרו רבותינו במדרש רבה בפרשה שלנו (שמות רבה פר' כז סי' ג, ומובא ברש"י במדבר כד כא), שבלעם כשרצה לקלל את ישראל, גם את יתרו הוא רצה לקלל, (לא רק את כלל ישראל, אלא גם את כל מי ש'נספח' לכלל ישראל), אמר לו בלעם ליתרו: 'אתה ואני היינו ביחד, היינו יועצים לפרעה, על שלחן אחד אכלנו, והסוף שלך - אשריך! 'איתן מושבך ושים בסלע קינך' (במדבר כד כא). זכית להתחבר עם ה'איתנים' (וע' סוטה מו רע"ב). עם בני אברהם יצחק ויעקב ע"ה. אפילו לקלל אותך אני לא יכול!'. והמדרש מביא על זה משל למה הדבר דומה, לאותו 'צייד' שהיה מנסה לצוד 'ציפור' שהייתה עומדת על ה'אילן' והוא רוצה 'לקלוע' ו'לצלוח' בה, והיא מתחמקת ובורחת למקום אחר, והוא רץ אחריה ממקום למקום, עד שהיא עמדה על 'האנדרטה' של 'מלך' שהייתה בעיר, ('פסל' שעשו לו ב'כיכר המרכזית'), היא עמדה לו על ה'אוזן' או על ה'אף'... אמר הצייד: 'ברחת למקום שאני לא יכול לעשות לך כלום!'. מי יעז לקלוע על ה'אנדרטה' של ה'מלך'? יתיוז את ראשו על המקום! אין לך בזיון ומורד במלכות גדול מזה. אותו דבר כאן, אצל בלעם, אומר לו ליתרו: 'יתרו רציתי לקלל אותך, מאד רציתי, בכל נפשי אני חושק בדבר, אבל 'איתן מושבך'. נתחברת עם 'איתני ארץ'. עם בני אברהם יצחק ויעקב. ואני לא יכול אפילו לקלל אותך! ניצלת ממני'. וכל כך למה? כי הוא שמע - ובא. בזכות זה שהוא הפנים את הדברים ש'שמע' ותרגם אותם ל'מעשה'.

'שכר הליכה בידו'

במשנה במסכת אבות (פ"ה משנה יד): "ארבע מדות בהולכי בית המדרש", אלה שהולכים ל'בית המדרש' יש ארבעה 'מהלכים', ארבעה 'כללים', ארבעה 'עניינים' בזה, הראשון שבהם, 'הולך ואינו עושה' - שכר הליכה בידו, וזה צריך ביאור, כי לכאורה זה פלא, אדם הלך ל'שייבה' ו'משום מה'.. לא למד ולא עשה כלום, הלך ל'שיעור תורה' ורק נכנס ל'שיעור', רק התחיל 'ללמוד' הוא 'נרדם'.. (זה ידוע ומפורסם שדרכו של היצר היא להפיל 'תדרמה' על האדם בשעה שהוא יושב ועוסק בתורה).⁵ צריך ללמוד ולא לישון, אבל קורה שאדם 'נרדם', או שהוא הגיע מאוחר, כאשר ה'שיעור' הסתיים. אומרת המשנה: "שכר הליכה בידו". הוא זוכה לשכר על ה'הליכה'. נותנים לו שכר אפילו שלא למד כלום. וזה פלא, על מה יקבל שכר? הרי לא למד כלום! והרבה ביאורים נאמרו במשנה הזו, הרמב"ם, רש"י ועוד. אבל שמעתי בשם האדמו"ר מקאצק זצ"ל שהוא ביאר את זה כך (שיח שרפי קודש ח"ג, עבודת ה' אות כח): "שכר הליכה בידו", שכל כמה שאדם מתרחק מה'בית' זה הרווח, ועל זה ה'שכר'. כי כאשר הוא יושב ב'בית', לפעמים מתקוטט וצועק על אשתו או על אחרים וכו', 'עסק ביש', ובפרט שיש לו בביתו כל מיני 'מכשירים' שונים ומשונים.. 'אספקלריא המאירה' שהוא יושב וצופה ורואה בהם..⁶ (הרבה פעמים ב'בית' ה'יצר' יכול להפיל את האדם ל'פחת', עם כל מיני 'מלכודות' ו'מוקשים'), והוא ברח והתרחק מהבית, אפילו לא למד שכר

הוא מתאוה ומתחמד? 'תמות נפשי מות ישרים' (במדבר כג י), שה'מיתה' שלי תהיה כ'יהודי' וחלקי יהיה כ'יהודי'. אבל ל'חיות' רוצה לחיות כמו גוי. זה היה 'בלעם'. ולכן הוא עדיין יושב בגהינום. כי אין דבר כזה לחיות בחיים בעולם הזה כמו 'גוי' ולמות כמו 'יהודי'. שיהיה לך חלק לעולם הבא. אין דבר כזה. צריכים בעולם הזה 'לחיות' כמו 'יהודי'. להזיע ולהתיגע על תורה ועבודת ה' יתברך - ורק כך 'קונים' את החלק ואת הקנין לעולם הבא. מי שחושב 'לחיות' בעולם הזה כ'גוי', אחרי תאוותיו ורצונותיו, ולעולם הבא הוא יתפלל 'ריבון העולמים, תכניס אותי לגן עדן!', שידע שזה מחשבה של 'בלעם' (הוא כבר קדם אותו..). המשנה בסנהדרין (ז. מונה את ההדיטות שאין להם חלק לעולם הבא, והראשון שבהם הוא 'בלעם'.

⁵ יש 'סגולה' בדוקה (למי שאוהב 'סגולות'.. 'עם סגולה'..), מי שרוצה לישון בלילה ולא עולה בידו (הוא 'מתהפך' מצד לצד..), ייקח ספר ללמוד ו'על המקום' הוא יירדם.. זה ידוע ומפורסם. סגולה מגדולי ארץ.. למה? ה'יצר' עושה חשבון: 'יותר טוב שהוא ישן, ואני ארדים אותו, מאשר שילמד..', ומיד הוא מפיל עליו תדרמה.

⁶ סכנת פגעי הטכנולוגיה

וצריכים לדעת: ה'כלי' הזה והדומה לו הוא 'כלי משחית' ששורף נשמה וגוף ואדם לא מרגיש בזה. הוא יושב ונהנה.. נשמה וגוף זה שורף! שני עולמות אדם מאבד בידו!

הליכה בידו. זה היסוד שלנו: צריכים ללכת! כמו 'תרו', כשהוא 'שמע', הוא בא והלך. הוא קיים 'למעשה'. וכשאדם בא הוא מרווה. כלל גדול בידו: כשאדם הולך לכבוד הבורא יתברך - מושטים לו יד מן השמים.

'רחיק מאורייתא רחיק מקודשא בריך הוא ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה'

כבר הזכרנו לשון הזוהר הקדוש - ומצוה ללמוד אותו בעל פה [כדאי לדעת, יש לשונות של רבותינו שאם אדם באמת ישנן אותם וילמד אותם הם יועילו לו. כך קבלה בידו מר' ישראל סאלנט ע"ה, (שבוע הבא ה'אריצ'י' שלו, זיע"א), 'הוא היה אומר', בשעה שאדם לומד מוסר, (אם זה דברי רבותינו ואם זה מאמרים של גדולי הדורות), ורואה איזה 'משפט', איזה 'לימוד' שגורם לו להתעורר - ייקח את המשפט הזה ויחזור עליו הרבה פעמים, פעם אחר פעם ישנן את זה, וזה יועיל לו לתיקון מידותיו, יועיל לו שיהיה לבו לב פתוח לתורה וליראה⁷. יש לשונות שאדם שחוזר עליהם ומשנן אותם זה מועיל לו. יש לשון קפלא מאד של רבי אברהם אבן עזרא ז"ל⁸, פיוט נפלא, מוסר שהוא אומר 'לנפשו' (תשלום אבודרהם עמוד קטן): **"פעמים תשובי, ופעם תשובי"**, פעם את שבה בתשובה באמת, אבל הרבה פעמים 'תשובי', (מלשון 'שוב', מלשון שעושה מה שרוצה), **"אם אחת לקונך"**, פעם אחת את באמת עם הבורא יתברך, **"ורבות לרצונך"**, הרבה פעמים עם היצר, **"ואיך יחוס עונך"**, איך אפשר לשוב בתשובה באמת שיגמר העוון? כך הוא מייסר את נפשו. אדם יושב ושומע לשון כזו, וחוזר על זה. זה פועל. זה חודר ומשפיע⁹, מביא אותו ר' חיים ב'נפש החיים' (שער ד פרק לא), לשון הזוהר הקדוש (פר' ויקרא דכ"א ע"א): **"כד בר נש אתרחיק מאורייתא - רחיק הוא מקודשא בריך הוא. ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה"**. אם האדם מתרחק מהתורה, הוא רחוק מהקב"ה. ואם הוא קרוב לתורה, הוא קרוב לקב"ה. עמו במחיצתו. ועל הלשון הזו צריך האדם לחזור בהתבוננות כמה פעמים בכל יום. ואוי ואבוי למי שרחוק מהבורא יתברך. הפסוק אומר בתהלים **"כי הנה רחיק יאבדו"** (תהלים עג כז). אין לו תקנה.

⁷ וכך רבי ישראל זצ"ל נהג בעצמו 'הלכה למעשה'. סיפרו התלמידים שהיו שומעים אותו לפעמים לילה שלם שעות על גבי שעות שהיה יכול לחזור על 'משנה' אחת במסכת אבות (פ"א משנה יג) 'דלא יליף - קטלא חייב!'. מי שאינו לומד, חייב מיתה. מי שרחוק מתורה אוי ואבוי לו. ועל המשפט הזה 'דלא יליף - קטלא חייב', היה יכול לחזור שלוש שעות ויותר בהתעוררות עצומה. אם אדם ניסה 'חצי שעה' לחזור על המשפט הזה בהתעוררות ובהתבוננות יועיל לו הרבה. מי שאינו לומד - מחריב מיתה. אין כאן רחמנות. מי שרחוק מתורה הוא רחוק מן הכל.

⁸ רבינו אברהם אבן עזרא ז"ל

איש אלוקים קדוש, מגדולי רבותינו הראשונים כמלאכים, מה נבוא לשבח אותו! גדולי האדמו"רים היו אומרים - כך יש קבלה מרבינו ר' בונים משפיסחא זצ"ל (ע' שפתי צדיק פר' תצוה אות יט, ושפתי צדיק לפסח אות טז, ובליקוטי הרי"מ עמוד רלא, ובישמח ישראל פרשת תרומה אות א, ובישמח ישראל לשמיני עצרת אות לח, ובשם משמואל פרשת ויחי עמוד שעה) - שהיה אומר, תמהני איך היה רבי אברהם אבן עזרא זצ"ל לחיות חמש דקות בחיים? איך היה יכול להחזיק אדם כן היאך לא פרחה נשמתו ממנו? הוא לא יכול להבין את זה... איך היה ה'אבן עזרא' יכול לחיות שבעים וחמש שנה? כל רגע ורגע כמעט נשמתו הייתה יוצאת ונרבקת במקורה, מרוב הפחד והאימה והיראה מהבורא יתברך.

⁹ האדם מרגיש שהוא יחיה לעולם..

מן הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, המשיג ע"ה, כמעט בכל שיחה היה חוזר על משפט אחד מהזוהר הקדוש (פרשת נשא דף קכו ע"א): **"בר נש אויל בהאי עלמא, והוא חשיב דדיליה הוא תור, וישתאר בגויה לדרי דרין"**. הולך הבן אדם בעולם הזה וחושב שהעולם הזה שלו, הכל שלו, והוא ישאר בעולם הזה לדורי דורות. הוא יחיה. אם לא כ'מתושלח', לפחות ארבע מאות שנה... כך ההרגשה. ולא מרגיש שזה 'עולם המעשה'. הימים פורחים ועוזבים. 'האדם איכפת לו על הדמים ולא איכפת לו על הימים'. 'הדמים אינם עוזרים, והימים אינם חוזרים' (עקידת יצחק שער כט אות א, דרושי הצ"ח דרוש א' ליום א' דסליחות). צריכים 'להכניס' את הדברים האלה לראש. [א"ה: וראה עוד דברי רבינו שליט"א בקונטרס 'תפארת חיים' (סוף עמוד נד). ע"ש].

¹⁰ קיום המצות בזריזות

צריכים ללמוד את הנוסח הזה, מה זה 'והחליצנו'? הרבה לא יודעים מה זה.. תשאל מישו 'מה זה והחליצנו?', יאמר לך: 'תן לנו חליצה..'. לא זה הפשט.

'אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד'

לפעמים בשעת 'ברכת המזון' בשבת אני מהרהר בנוסח שתיקנו לנו רבותינו בברכת 'רצה והחליצנו'¹⁰, משפט שמי שמתבונן בו זה מבהיל באמת, **"והגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו¹¹, אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד"**. תשמעו מה שכתוב כאן. אדם בא ומבקש כזו בקשה: 'ריבוננו של עולם, אבינו שבשמים, רחמן מלא רחמים, אנא, אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד!', פירוש הדברים, שחלילה חלילה יכול להיות מציאות כזו ש'שוכחים' מישו 'לנצח' ו'זנחים' אותו 'לעד' (רח"ל). ועל זה האדם מבקש 'ריבוננו של עולם, שלא יהיה חלקי עם אלה שנשכחים לנצח, ולא תזניה אותנו לעד!'. עד כדי כך. זה מציאות איומה.

ביאור העונש של ה'נחש הקדמוני'

אדם שרחוק מבוראו אוי ואבוי, אין לך דבר רע ומר מזה. ומצוה לחזור על מוסר השכל (להקשיב היטב) - מה שאמר הגאון חידושי הרי"ם ע"ה - בענין של חטא נחש הקדמוני, מה שהיה עם 'אדם הראשון', (הדברים ידועים, העוון הזה שעד היום אנחנו סובלים ממנו, כבר עברו חמשת אלפים שנה ויותר ועדיין חטא אדם הראשון לא תוקן, עדיין יש את כל הגזירות וגזירת מיתה לא בטלה, עד שהקב"ה יעביר רוח הטומאה מן הארץ בב"א), וכל מי שהיה בעוון ובחטא הזה נענש, אדם הראשון קיבל את העונש שלו, ונענש 'בזיעת אפך תאכל לחם'¹² (בראשית ג יט), וחזה קיבלה עונש 'בעצב תלדי בנים' (בראשית ג טז), ייסורים נוראים¹³. וה'נחש' נענש, 'ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה, על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך' (בראשית ג יד), ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך העולם הבא (רבינו בחיי בראשית שם, רד"ק ומלבי"ם שם, וע' ברכות יב סע"ב), אין לו תקנה לנחש, ושואלים העולם: איזה קללה יש כאן? אין שום קללה, זה ברכה! 'נחש' היכן שתניח ותזרוק אותו בכל פינה שבעולם פרנסתו אתו. בכל מקום בעולם. וכי יש מקום שאין בו 'עפר'? בכל פינה בעולם יש לו עפר. אם אומרים לו זה המזון וזה הפרנסה שלך ה'עפר', היה

¹⁰ 'והחליצנו' לשון זירוז (רש"י עירובין לט). וזרזנו, וכחלוצים נעבור ראשונים במערכה. תזרוז אותנו במצוותיך. שאדם יהיה זריז במצוות. שלא יהיה כמי 'שכפאו שד', לאט לאט, 'אנוס על פי הדיבור', הולך לקיים המצוה. אלא שיהיה בזריזות. כל כולו ברמ"ח איברים ושס"ה גידים. שהוא 'יחי' למצוות. זה הפירוש בזריזות - חי למצוה.

כבר סיפרתי על הגאון רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זצ"ל שבלילה ראשונה של סוכות, שלמחרת בבוקר מנענעים את הלולב ואת האתרוג, היה ממתין למצוה הזו, ובבוקר כשהוא בא לקחת את הלולב והאתרוג שהיו מונחים בתוך ה'ארון', ב'ויטרינה', הוא הושיט את היד ובקע את הזכוכית והוציא משם את הלולב והאתרוג והלך לנענע. מרוב שהיה שקוע בקיום המצוה לא שם לב לפתוח את הזכוכית של החלון ולהוציא את האתרוג, אלא הוא הושיט את היד ושבר את הזכוכית מרוב שחשקה נפשו אל הדבר (הובא בספר זכות אבות דף ט ע"א). עד כדי כך. היו מחכים וזריזים לקיום מצוות.

¹¹ כשאדם אומר את זה צריך שבאמת לא ישכח, יש אחד שאומר שהוא 'לא שוכח' ובאותו זמן ממש הוא שוכח.. לפחות באותו זמן שאומר יזכור.

¹² 'בזעת אפך תאכל לחם' אינה מצות עשה..

וצריך להזכיר 'בזיעת אפך תאכל לחם' זה לא אחת מ'מצוות עשה' שבתורה.. יש בני אדם שטועים וחושבים שזה 'מצות עשה', אומרים 'לשים יחוד', 'הריני בא לקיים מצוות בוראי בזיעת אפך תאכל לחם..', זה לא 'מצות עשה', לא צריך 'הידורים' ולא צריך 'חסידיות' ו'תוספות'. זה 'קנס' ו'עונש'. ו'עונש' אדם עושה בעל כרחו. כך אומר ה'מסילת ישרים' (פרק כא). זה היה העונש של האדם.

¹³ וכדאי להזכיר את דבריו של הגאון ר' צדוק הכהן זצ"ל, 'הוא היה אומר', תתבוננו, הקב"ה קורא לייסורים של הלידה 'עצב'. ולמעשה מי שיודע, הייסורים של 'צירי וחבלי לידה' הם ייסורים קשים מאד. האשה מצטערת הרבה בשעת הלידה. 'חבלי לידה' זה כאבים גדולים. ועם כל זה התורה קוראת לזה סך הכל 'בעצב תלדי בנים'. בהתייחסות של תורה לצער והייסורים הללו זה כ'עצב' בעלמא. צער 'כל דהוא'. אם כך - קל וחומר הדברים כשהתורה מבקשת 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך' (דברים ו ה), מי יודע איך זה צריך להיות ולהראות. אם כל הייסורים האיומים זה נקרא 'עצב', אזי כאשר התורה תובעת ומבקשת לאהבה את הבורא יתברך 'בכל לבבך ובכל נפשך' מי יודע איך זה צריך להיראות. אין לנו השגה בכלל.

צריך לומר: 'ריבון העולמים תודה רבה על הברכה שאתה נותן לי מזון תמיד'. היה צריך לקבל עונש 'בזיעת אפך תאכל לחם' (בראשית ג יט). לא שיאכל עפר. ובכל מקום שנמצא יהיה לו מזונות אתו.

ולימוד גדול למד מכאן החידושי הרי"ם זצ"ל: כאן נעוצה הקללה האיומה והנוקבת ביותר שיכולה להיות. כי כל ה'בריא'ה' כולה, יהיו מי שיהיו, יודעים שהקב"ה ית"ש זן ומפרנס את הכל, 'מקרני ראמים ועד בצי כינים' (ע"ז ג:), בכל הבריא'ה כולה מוטבע בה הידיעה הזו ש'מזון' ו'פרנסה' זה מהבורא יתברך. 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אוכלם' (תהלים קד כא). ה'כפיר' זה 'אריה' צעיר (רד"ק ומלבי"ם תהלים שם), ובשעה שהוא יוצא לצוד את הציד שלו, כאשר הוא 'שואג', לקראת ה'ציד' שלו בשאתו הוא מבקש מהקב"ה שיומן לו טרפו. 'נותן לבהמה לחמה, לבני עורב אשר יקראו' (תהלים קמז ט). למי הם קוראים? הם מבקשים מהבורא יתברך. (לא מ'לשכת הסעד..). בכל ה'בריא'ה כולה מוטבע בה הענין הזה שהקב"ה זן ומפרנס. יש להם קשר עם ה' יתברך. חוץ מה'נחש'. הקב"ה אמר לו: 'פרנסה תהיה לך תמיד מצויה. 'בנחת ולא בצער', 'ברווה ולא בצמצום'. אבל תסתלק ממני. אין לך רשות להכנס ולהתפלל לפני. אין לך קשר אתי!'. וזו הקללה האיומה ביותר. לאבד את הקשר עם ה' יתברך. אין לו 'קשר' ו'מגע' ו'זיקה' ו'חיבור', אבוד אבוד אבוד! 'כי הנה רחיק יאבדו' (תהלים עג כז). וזה הדבר הגרוע ביותר. זה מה שקרה ל'נחש' שאין לו תקנה, כמו שאמר רבותינו במדרש (בראשית רבה פר' צה סי' א, וילקוט שמעוני יחזקאל רמז שפג).

הזכות הגדולה להתפלל לבורא יברך

כמה צריכים להודות שברוך ה' יש לנו את היכולות הזו לעמוד ולבקש ולהתחנן לפני הבורא יתברך! 'תפלה' לשון 'חיבור', כמו שאמר רבותינו הקדמונים (רש"י בראשית ל ח). [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס תפארת חיים (עמוד מז). ע"ש]. אם יש לך את ה'היכני תימצ' והאפשרות לבוא, להתחבר, תבוא! כ'יתרו', 'מה שמועה שמע - ובא!'. שחלילה לא יהיה הקשר מנותק ואין לו תקנה. מי שרחוק מהתורה - רחוק מהקב"ה, כדברי הזוהר (שהזכרנו). אדם שחלילה רחוק מתורה - הוא רחוק מהבורא יתברך. ואם הוא רחוק, אין לו תקנה.

'כח התורה'

בפרשת השבוע יש לנו כאן את הענין של 'מתן תורה', בשנת ב' אלפים תמ"ח לבריאה, יום שבת קודש (שבת פו סע"ב), ו' בסיון, קיבלנו את המתנה היקרה ביותר שיכולה להיות, 'תורה'. ואשרינו ואשרי חלקנו שזכינו לדבר הזה. אני אקריא את לשון הזוהר הקדוש, מה שהגאון ר' חיים ואלזניער זצ"ל מביא בספר נפש החיים (שער ד פרק יא), פסקא אחת מדברי הזוהר הקדוש, מה ששייך בהתייחסות ל'כח של תורה', רואים בחוש את הכח העצום של גדולי החכמים, הן בתלמוד, הן בכל ההמשך של ההסטוריה של כלל ישראל, עד דורנו ממש, שגדולי ישראל נתקיים בהם 'ותגזר אומר ויקום לך ועל דרכיך נגה אור' (איוב כב כח), שהעליונים היו כפופים להם (כביכול), שאם היה גזר גזירה והיה אומר מה שאומר - זה היה מתקיים. לא אחד ולא שניים.

תפלתו של ה'חפץ חיים' ע"ה

אצל ה'חפץ חיים' ע"ה היו סיפורים לאלפים, שאם היה מברך מישהו - ידעו שהברכה שלו מתקיימת בודאי. מספרים שפעם אחת היה מישהו שלא נפקד בבנים, ובא אצל ה'חפץ חיים' ע"ה, וביקש והפציר, אמר לו

ה'חפץ חיים' ע"ה: 'מה אתה רוצה ממני? תתפלל אתה לבורא יתברך!'¹⁴, ושנים על גבי שנים הפציר בו שיתפלל בעבורו שיהיה לו ילדים. ה'חפץ חיים' ראה שהוא כל כך 'מנדנד' לו 'מעומקא דלבא', אמר לו: 'אני עושה את זה בתנאי אחד: שלא תגלה לאף אחד שהתפללתי בשבילך, כי אחר כך לא יהיה לי זמן 'לפתוח ספר'.. שיירות יהיו מצויות אצלי.. והוא התפלל בשבילו והוא נפקד.

כח תפלתו של רבי חנינא בן דוסא

ובאמת צריכים להבין מה הביאור בזה שכל סדרי ההנהגה נתונים בידיהם של גדולי הדורות וחכמי ישראל. בגמרא במסכת בבא קמא (נ סע"א), יש מעשה נפלא ויקר, על 'נחוניא חופר שיחין', היה אחד מחכמי התלמוד שקראו לו 'נחוניא', והוא היה 'חופר שיחין', שזה 'בורות', בשביל 'עולי רגלים', היה חופר להם בורות מים, שאדם בא ברגל לירושלים, כל הדרך הזו היכן ימצא מעיינות ובארות? לכן 'נחוניא' הפקיר את עצמו בשביל כלל ישראל, והוא היה חופר להם בורות בכדי שיהיה להם מים מצויים בדרך. להם ולבהמות שלהם. הוא הקדיש את חייו לתפקיד הזה. יום אחד באו ואמרו ל'נחוניא': 'בתך נפלה לבור גדול מלא מים (בר מינן), ויש סכנה גדולה!', מהר רצו לרבי חנינא בן דוסא, אמרו לו: 'כבוד הרב, בתו של נחוניא נפלה לבור גדול ויש סכנת נפשות, היא יכולה לטבוע, אין מי שיכול לחלץ אותה ממש!', [ובמאמר המוסגר: הם לא רצו ל'מכבי אש' הם רצו ל'חכם'. אדם רץ ל'מכבי אש' שיביאו צינור ו'סולם' צריכים לדעת מהיכן הישועה באה, לדעת למי לפנות]. אמר להם הרב: 'שלום'. יהיה בסדר. אחרי שעה, נכנסו אצלו עוד הפעם, אמרו לו: 'כבוד הרב, עדיין הסכנה קיימת, היא עומדת לטבוע, היא כבר כמה שעות בבור, מה יהיה?!', אמר להם: 'שלום'. אל תדאגו. אחרי שעה נכנסו עוד הפעם בשלישית, אמר להם: 'אל תדאגו, היא כבר יצאה מהמים!'. וכך היה, 'עוד הם מדברים והיא באה', בתו של נחוניא. אמרו לו: 'כבוד הרב, את האמת' אתה נביא? מהיכן ידעת שהיא יצאה מן המים?!', אמר להם: 'לא נביא אני ולא בן נביא אני, אלא אני ידעתי את זה מסברא, דבר זה שהיה אותו צדיק 'נחוניא' טורח עליו ומתייגע בו, ייתכן שייכשל בו וזרעו? הרי 'נחוניא' כל ימיו היה עובד וחופר בארות מים בשביל כלל ישראל, וזרעו יטבע וימות בהם? ! הקב"ה לא יעשה כדבר הזה! לכן היה ברור לי במאה אחוז שתצא!'. שאלו אותה, את הבת, מי הוציא אותך מה'בור'? אמרה להם: 'זקן אחד עם איל בא אלי והוציא אותי מן המים'. מפרש רש"י (שם) מי זה הזקן? אברהם אבינו ע"ה. ומי זה האיל? אילו של יצחק אבינו ע"ה. (ולמה דוקא אברהם? כיון ש'אברהם' הוא היה איש 'חסד', ו'נחוניא' היה איש 'חסד', לכן אברהם בכבודו ובעצמו טרח להוציא אותה מן המים. תראו כמה שכרו של גומל חסדים!).

הקב"ה מסכים לסברת הצדיקים

ומסיימת הגמרא: 'אף על פי כן מת בנו של נחוניא בצמא'. בנו היה במקום שלא היה שם מים ומת בצמא. שואלים כל ה'מפרשים' וכל ה'קדמונים' הרי בכך חזרות שאלת הגמרא: הייתכן כי בדבר שהיה אותו צדיק טורח בו, בדבר זה ייכשל וזרעו? נחוניא מקדיש את חייו בשביל כלל ישראל, שיהיה להם מים, ובנו מת בצמא? ! אלא אומרים הראשונים - ב'שיטה מקובצת' (שם ד"ה יכשל בו וזרעו) בשם רבינו ישעיה (אחד מגדולי הראשונים) - שהקב"ה מסכים לסברת הצדיקים וגדולי הדורות. הקב"ה מנהיג את העולם לפי סברת גדולי הדור. כשהבת של נחוניא נפלה לתוך הבור, היה רבי חנינא בחיים, וברגע הזה שהוא אמר 'לא ייתכן שהיא תמות', נתקבלו דבריו בשמים והוציאו אותה מהבור. אבל כשבנו של נחוניא מת בצמא, כבר רבי חנינא בן דוסא נפטר לבית עולמו, לא היה הצדיק שגזזר ויאמר שיחיה, לכן נפטר בנו של נחוניא. כאן אנחנו רואים את הכח העצום של החכם. כח של גדול הדור. 'ותגזר אומר ויקום לך'.

לבורא יתברך. ואוהבים את התפלה שלו בשמים. יעמוד וישוחח עם ה' יתברך. ידבר 'כדבר איש אל רעהו', בכל שפה שיהיה, רק שיהיה מה'לב'. 'ריבון העולמים, בידך הכל וכך אנחנו מאמינים, הושיע! (וצריכים לשנן ולתקוע הדברים בלב, את האמונה והבטחון שהכל מידו יתברך). והדברים פועלים ועושים רושם טוב.

אדם מזניח את העניינים האלה ומחפש כל מיני 'עצות' ו'תחבולות' ו'סגולות' (מינים מזינים שונים ומשונים), ואת ה'עיקר' הוא מזניח. 'כח התפלה', שזה 'נשק' עצום לקבל כל מה שצריך.

¹⁴ שליחות מיתרות

היו שולחים שליחים אצל ה'חפץ חיים' שיתפלל על פלוני ועל אלמוני, וכשהיו מספרים לו את זה, הוא היה צוחק, אמר להם: 'הא למה הדבר דומה, לעני אחד ששלח עני שני אצל עני שלישי שיבקש עליו אצל העשיר, במקום שהוא יפנה ישירות לעשיר בעצמו..'. הקב"ה רחמן מלא רחמים. בידו הכל ומידו הכל. מה אתה צריך שליחים לשלוח אל הרב בכדי שהוא יבקש - תעמוד אתה ותבקש [א"ה: וראה עוד מעשה נפלא שהזכיר רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יא (פרשת וארא תשע"ט, עמוד כז הערה יט). ע"ש]. כל אחד יש לו קשר

הקב"ה מסכים עם סברת הצדיקים. הוא מוסר להם את ה'הגה', את ה'הנהגה' בידם, והם שקובעים ואומרים 'כך וכך יהיה'.

עמלי התורה כשותפים ב'מעשה בראשית'

ובאמת מה הביאור בזה? ה'נפש החיים' (שער ד פרק יא) מביא לשון הזוהר (פרשת בראשית דף מז ע"א), **"כל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא"**, כל מי שיושב ועמל בתורה בכל יום, **"יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי"**, יהיה לו חלק לעולם הבא. **"ויתחשיב ליה כאלו באני עלמין"**, ונחשב כאילו הוא 'בונה' עולמות (אלמלא 'מקרא כתוב' אי אפשר להוציאו מן הפה), **"דהא באורייתא אתבני עלמין ואשתכלל"**, מכח התורה נברא העולם והתייסד, **"דהא הוא דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ וגו'"** (משלי ג יט). ב'חכמה' על ידי 'תורה' יסד ארץ. 'בראשית ברא אלהים את השמים וארץ' (בראשית א, א), אומר התרגום ירושלמי: 'בחכמתא', בחכמה יסד ארץ. על ידי 'תורה' נבראו כל העולמות כולם. **"וכל דאישתדל בה"**, כל מי שעוסק ב'תורה', **"שכלל עלמין וקיים ליה"**, הוא בונה את העולמות ומעמיד אותם. **"ותא חזי"**, ובא וראה, **"ב'ירוחא' עביד קב"ה עלמא"**, כשברא הקב"ה את העולם ב'דיבור' הוא ברא אותו, 'בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם' (תהלים לג ו). ב'דיבור'. 'ויאמר' 'ויהי'. 'בעשרה מאמרות נברא העולם' (אבות רפ"ה). **"וב'ירוחא' מתקיימא"**, מי מעמיד את ה'בריאה'? ה'רוח' וה'דיבור'. של מי? **"דא רוחא דאינון דלעאן באורייתא"**, הבל פיהם של העמלים בתורה (ומוסיף הזוהר: וכל שכן הבל פיהם של תינוקות של בית רבן). וכל מי שעמל ועוסק בתורה, הוא נעשה כשותף ל'מעשה בראשית'. נעשה שותף יחד עם הקב"ה. וה'נפש החיים' מביא עוד מדברי הזוהר (פרשת ויקרא דף יא סע"ב) **"בגין דעלמא לא אתברי אלא בגין אורייתא"**, העולם לא מתקיים אלא בזכות ה'תורה', **"וכל זמנא דישאל מתעסקי באורייתא"**, וכל זמן שישראל עוסקים בתורה, **"עלמא מתקיימא"**, לכן הוא נעשה (כביכול) כשותף ל'מעשה בראשית'. זה המעלה של העוסק בתורה. אומר ר' חיים ואלאזין מה הטעם לזה? **"כי כביכול נעשה שותף ליוצר בראשית ית"ש"**. וזה מה שאומר התנא באבות (פרק ו מ"א): שכל העוסק בתורה לשמה נקרא 'רע'. למי זה שעוסק בתורה נקרא 'רע', 'ידיד'? לבורא יתברך. **"כיון שהוא המקיים עתה את כל העולמות בעסק תורתו, ובלי זה היו חוזרים כולם לתוהו ובוהו"**. בפסוק בישעיה (נא טז) **"ולאמר לציון עמי אתה"**, דורש הזוהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון סט דף קה סע"ב), אלא תקרי 'עמי' אלא 'עמי', 'עמי במחיצתי'.

'מה שמבקש - נותנים לו!'

מסיים ה'נפש החיים': **"לכן יש בכוחו לעסוק ולבקש ומה שמבקש נותנים לו!"**. כאן טמון הדבר. זה הסוד. על ידי 'דיבור' ברא הקב"ה את העולם, ועמלי בתורה הם מקיימים את העולם, אותם אלה העמלים בתורה באמיתות, שמוסרים ומפקירים את נפשם לכבוד תורה, לכן יש להם את הכח ב'דיבור', זוכים שבאמת 'ותגזור אומר ויקום לך', ה'בקשה' שלו נשמעת בשמים, ה'דיבור' שלו מתקיים ומתקבל. לכן כשהוא מבקש ב'תפלה' וב'תחנון' לפני הבורא יתברך - דבריו נשמעים ומתקבלים. גם אם המצב חמור ביותר, 'סכנה' הכי גדולה, אם הוא מתפלל, שומעים לו!¹⁵.

מנפלאות ההשגחה על ישיבת מיר'

בזמן 'מלחמת העולם השנייה', כאשר ישיבת 'מיר' התגלגלה והגיעה ל'סיין' ו'ליפן', והגיעה ל'שנחאי', וידוע כי ב'שנחאי' היו כל ה'מחלות' שבעולם, (גם 'מחלות' שנעלמו משאר חלקי העולם היו שם), היה 'אבעבועות', והיה 'דבר' (בר מינן), כל מכות מצרים.. וראו נפלאות. אותם בני תורה שהיו נמצאים בישיבה שם, לא קרה להם מאומה, אחד מהם לא נעדר, אחד מהם לא קרה לו שום חולי. מכל האסונות שהתרחשו שם באותו מקום, ניצלו רק בני הישיבה. מרן המשגיח ה'אור יחזקאל' ע"ה אמר להם: 'אתם תשובו ותלמדו ותעסקו בתורה, ושום דבר רע לא יאונה לכם!', וכך היה.

בשעת 'אזעקה' ברחו ל'ישיבה'..

עד כדי כך שמי שקצת בקי ב'דברי הימים' יודע כי 'שנחאי' באותו זמן נפלה בידיים של 'יפן', וכשהייתה 'מלחמת העולם השנייה' הייתה מלחמה גדולה בין 'ארצות הברית' ל'יפן', וה'צבא' של 'ארצות הברית' היה שולח יום יום מטוסים להפציץ את 'שנחאי', אלפי 'פגזים' ו'פצצות' על כל העיר. וכשהיו המטוסים מגיעים, היו השלטונות עושים 'אזעקה' וכולם היו רצים ל'מקלטים'. אבל בני הישיבה היו נשארים בישיבה. ובמשך הזמן, אפילו ה'סינים' תושבי 'שנחאי' שהיו עובדי 'עבודה זרה', עובדי 'צלמים', עובדי 'עץ ואבן', הגיעו למסקנא שהמקום הבטוח ביותר זה הישיבה.. וכשהייתה 'אזעקה' לא רצו ל'מקלט', אלא רצו ל'ישיבה'.. ראו בחוש זה מקום 'מוגן', כל הפגזים נופלים לצידם. זה היה 'תיבת נח' בתוך ה'מבול'. ראו את זה בחוש שאלה שעומלים ועמלים בתורה יש אתם 'הנהגה' אחרת. ולכן לא נפקד מאיתם איש אחד!¹⁶. [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ה (פרשת וישלח תשע"ט, עמוד לא ובנסמן בסוף הערה טו). ע"ש]. כי כשיש זכות של תורה יש הכל. מאן דאתרחיק מאורייתא - רחיק הוא מקודשא בריך הוא. ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה. ה' יעזרונו על דבר כבוד שמו, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

השתדלנו מה שיכלנו אבל אין מה לעשות. ומספרים שהמשגיח ע"ה נכנס לבית המדרש, כארבע מאות תלמידים היו שם, ופתח את ה'היכל', והביא לשון הגמרא במסכת שבת (לב): **"ואפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה, ואחד מלמד עליו זכות - ניצול"**, זה כבר 'פדיון'. יש כבר הצלה שלא ימות ח"ו. ובכה המשגיח ע"ה, אמר: 'ריבון העולמים, אותו תלמיד, פלוני, שמסר נפש והתגלגל כמה גלויות בשביל לימוד תורה, אין לו מלאך אחד מני אלף שיהיה 'פרקי תהלים' ואת הלימוד יקדישו לרפואתו של אותו תלמיד. וניצל. ושאלתי תלמידים וותיקים מישיבת מיר, ואמרו לי, 'כן', אנחנו היינו שם, ואמרנו את התהלים עם המשגיח, ולמדנו בשבילו, והוא יצא 'מתוך היד' של 'מלאך המות'. המשגיח הוציא אותו מתוך היד' וה'זרעות' של 'מלאך המות'. הבריא והחלים. והיום הוא רב באמריקה, הקים 'דור ישרים', העמיד בנים ותלמידים חכמים עוסקים ב'תורה'. [וכך שמעתי מפי הגאון רבי אשר ליכטשטיין זצ"ל ראש ישיבת קמניץ שהיה מהתלמידים בשנחאי].

¹⁵ בדור שעבר היה המשגיח של ישיבת 'ברנוביץ', רבי ישראל יעקב לובצ'ינסקי זצ"ל הי"ד (הוא נהרג בשואה), היה איש אלוקים קדוש, (מספרים עליו נפלאות, על החסידות שלו, ועל ההתמסרות שלו להרבצת 'תורה' ו'יראה', אין לתאר ואין לשער, בהזדמנות אחרת נדבר עליו), הוא נחלה חולי כבד, ושלחו ל'חפץ חיים' ע"ה, אמרו לו: 'כבוד הרב, המצב חמור, הרב יתפלל בעדו!', הלך ה'חפץ חיים' ופתח את ה'היכל' היכל הקודש, וכך הוא אמר: 'ריבון העולמים! וכי כמה כמותו יש לך? כמה כמוהו עובדים יש לך?!. וסגר את ה'היכל'. וה'מליץ יושר' הזה פעל, הוא הבריא. כאשר גדולי ישראל מבקשים, זה נשמע ומתקבל.

¹⁶ 'אחד מלמד עליו זכות - ניצול' היה תלמיד אחד שהוא חלה במחלת ה'טיפוס' (ל"א), הייתה 'מחלה' כבדה, ונואשו הרופאים מלרפאות אותו, עם כל מה שעשו ושהשתדלו והתאמצו, הביאו רופאים מצויינים, אבל לפעמים כבר אין מה לעשות, יד הרפואה קצרה מלהושיע. באו למרן משגיח ר' יחזקאל ע"ה, אמרו לו, 'המצב אנוש, אין מה לעשות יותר,